

Список використаних джерел

1. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-17. База даних «Законодавство України». URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Інформаційний лист щодо особливостей визначення вартості ювелірних виробів з дорогоцінних металів / [Чечіль Ю.О., Горішній Є.І., Кулік А.В., Суліменко Ю.Д.]. К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2018. 19 с.

Котляш Іванна Леонтіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: Антощук А. О., доцент
кафедри криміналістики та судової
медичини Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ДОПИТ НЕПОВНОЛІТНІХ ПОТЕРПІЛИХ ВІД КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ

В Україні нерідко вчиняються кримінальні правопорушення, пов'язані зі статевою свободою малолітньої та неповнолітньої особи. Кількість потерпілих неповнолітніх станом на 2019 рік лише від згвалтувань сягнула 148 осіб, що більш ніж вдвічі у порівнянні з 2018 роком. Цього року зареєстровано вже 24 злочини сексуального характеру. Саме врахування вікових особливостей під час допиту неповнолітніх потерпілих у кримінальних провадженнях даної категорії, має низку особливостей, на які доцільно звернути особливу увагу.

Особлива увага полягає у тому, що під час допиту неповнолітніх необхідно враховувати не лише специфіку їх психіки, а й дотримуватися процесуального порядку їх допиту з метою забезпечення гарантій об'єктивності та участю законного представника, психолога або педагога, а за необхідності – лікаря. Як відзначає Т. П. Матюшкова, допит підлітка потребує глибокого знання особливостей його психіки, виняткового вміння проводити цю слідчу дію, тактовності і стриманості культури спілкування [1, с. 15]. Необхідно відмітити, що допит являє собою регламентований кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування між особами, що беруть участь у ньому, спрямований на одержання інформації про відомі допитуваному факти, які мають значення для встановлення істини у справі [2, с. 135].

Однією з основних особливостей при підготовці й проведенні допиту малолітньої або неповнолітньої потерпілої є отримання слідчим у порядку ст. 227 КПК України, консультативної допомоги фахівців, насамперед психолога. Обізнаність слідчого з умовами

життя, особливостями виховання, інтересами, соціальними зв'язками неповнолітніх сприяє встановленню комунікативного та психологічного контактів із ними під час допиту. Допитувати неповнолітніх потерпілих тактично правильно й доцільно у звичній для них обстановці, наприклад вдома. У ситуації, коли місце проживання неповнолітньої потерпілої є місцем скоєння кримінального правопорушення, доцільно проводити допит за місцем проживання її родичів. В загальному, місце, де відбувається допит неповнолітньої особи, має бути достатньо комфортним, щоб дитина почувала себе в безпеці та надала правдиві й точні показання. Важливо уникати тих місць, які будуть асоціюватися у неї з учиненням проти її статевої свободи та недоторканості кримінального правопорушення. Розмову слід починати з нейтральних тем, задля того аби налагодити контакт з дитиною. Для більш точно відтворення дій, які вчинилися проти неї, рекомендують використовувати анатомічні ляльки, які допомагають отримати свідчення без стресу та психологічного травмування дитини. Дитина асоціює себе з лялькою і навіть може показати, яким чином їй завдали шкоди. Також важливо роз'яснити особам, які не досягли шістнадцятирічного віку, обов'язок про необхідність надання правдивих показань, не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від давання показання і за завідомо неправдиві показання [3, с. 95, 96].

Проте, доводиться констатувати, що в Україні є проблеми із «правильним» місцем проведення допиту такої категорії осіб. З метою вирішення даної проблеми, в Україні почали діяти так звані «зелені кімнати», які призначені для роботи з дітьми, які стали свідками або постраждали від насильства, а також інших злочинів, або з дітьми, які підозрюються у вчиненні такого злочину. «Зелена кімната» – спеціально обладнана кімната, призначена для опитування дітей, які постраждали чи стали свідками сексуального насильства або експлуатації, за допомогою спеціальних методик, дружніх до дитини [4, с. 108].

Також необхідно визначитися з питаннями, які в обов'язковому порядку слід поставити потерпілій особі. Важливо формулювати питання таким чином, щоб зайвий раз не загострювати увагу потерпілої особи на обставинах скоєного відносно неї кримінального правопорушення, але загалом підводити її до дачі правдивих і об'єктивних показань. Допит повинен відбуватися у формі вільної розповіді із детальним викладенням обставин події, що розслідується.

Слід після вільної розповіді потерпілої особи задати ряд простих питань таких як (звідки він щойно прийшов, що робив), що не стосуються подій кримінального правопорушення. Таким чином, можна виявити той елемент показань, на який доцільно звернути особливу увагу [5].

Крім вищевикладеного, необхідно звертати увагу і на підвищену емоційність, яка буде присутня при отриманні показань від потерпілих

у зв'язку з посяганням на їх статеву свободу та недоторканість. Всі потерпілі у таких категоріях злочинів, тривалий період зберігають у пам'яті те, що з ними трапилося. У таких ситуаціях особливого значення має встановлення психологічного контакту, який сприятиме отриманню правдивих та повних показань.

Отже, проведення допиту неповнолітніх потерпілих, відносно обставин вчинення щодо них кримінальних правопорушень проти статевої свободи та недоторканості, має ряд особливостей, які пов'язані, як з процесуальними, так і організаційними та тактичними засадами. Врахування та дотримання вказаних особливостей допоможе слідчим отримати повні та об'єктивні показання.

Список використаних джерел

1. Лукьянов Е. Особенности допроса несовершеннолетнего свидетеля и потерпевшего. Закон и жизнь. 2005. №1. С.15–18.
2. Коновалова В.Е. Допрос: тактика и психология: [учеб. пособие]. Харьков: Консум, 1999. 157 с
3. Мозгова В. Тактико-психологічні особливості допиту неповнолітніх, які постраждали від сексуального насильства Науковий часопис Національної академії прокуратури України. № 4. 2015. С. 94–104.
4. «Зелені кімнати»: психологічні особливості організації роботи з дітьми / Н.П. Бочкор, О.М. Цільмак, О.В. Швед та ін. К. : ТОВ «Агентство «Україна», 2012. 112 с.
5. Як опитувати дитину: порадник для фахівців, які беруть участь в опитуванні малолітніх свідків та потерпілих / [опрацюв. порадника: Аліція Будзинська]. – Варшава: Фондація Нічийні діти, 2007. – 64 с. URL: http://childfund.org.ua/Uploads/Files/docs/pOLand_book_correct%2B%2B.pdf.

Кофанов Андрій Віталійович,
професор кафедри криміналістичного
забезпечення та судових експертиз ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ СПЕЦІАЛІСТІВ З РОЗСЛІДУВАННЯ АВІАЦІЙНИХ ПОДІЙ (ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА МІЖНАРОДНО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ)

Участь спеціалістів України в розслідуванні авіаційних подій з повітряними суднами України на території іноземних держав. У разі АП з ПС, що зареєстровані в Україні, за межами України розслідування АП проводиться органами розслідування АП держави місця події. Державіаслужба призначає уповноваженого представника з розслідування. У разі потреби, для допомоги в роботі уповноваженому представнику призначаються радники. Після затвердження персонального складу групи спеціалістів направляється